SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 16. decembra 2008 *

V zadevi C-210/06,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Szegedi Ítélőtábla (Madžarska) z odločbo z dne 20. aprila 2006, ki je prispela na Sodišče 5. maja 2006, v postopku glede

Cartesio Oktató és Szolgáltató bt,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, P. Jann, C. W. A. Timmermans (poročevalec), A. Rosas, K. Lenaerts, A. Ó Caoimh in J.-C. Bonichot, predsedniki senatov, K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, E. Juhász, L. Bay Larsen, sodniki, in P. Lindh, sodnica,

generalni pravobranilec: M. Poiares Maduro,
sodni tajnik: B. Fülöp, administrator,

* Jezik postopka: madžarščina.

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 10. julija 2007,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Cartesio Oktató és Szolgáltató bt G. Zettwitz in P. Metzinger, ügyvédek,

– za madžarsko vlado J. Fazekas in P. Szabó, zastopnika,

– za češko vlado T. Boček, zastopnik,

– za Irsko D. O'Hagan, zastopnik, skupaj z A. Collins, SC, in N. Travers, BL,

– za nizozemsko vlado H. G. Sevenster in M. de Grave, zastopnika,

– za poljsko vlado E. Ośniecka-Tamecka, zastopnica,

– za slovensko vlado M. Remic, zastopnica,

– za vlado Združenega kraljestva T. Harris, zastopnica, skupaj z J. Stratford, barrister,

– za Komisijo Evropskih skupnosti G. Braun in V. Kreuschitz, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 22. maja 2008,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 43 ES, 48 ES in 234 ES.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru tožbe, ki jo je družba Cartesio Oktató és Szolgáltató bt (v nadaljevanju: Cartesio), s sedežem v Baji (Madžarska), vložila zoper odločbo o zavrnitvi njene zahteve, da se v register družb vpiše prenos njenega sedeža v Italijo.

Nacionalni pravni okvir

Predpisi na področju pravdnega postopka

3 Člen 10(2) zakona št.ºIII iz leta 1952 o pravdnem postopku (a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, v nadaljevanju: zakon o pravdnem postopku), določa:

„Odločanje na drugi stopnji:

[…]

b) o pritožbah v zadevah, ki so v pristojnosti okrožnih sodišč (oziroma okrožnega sodišča v Budimpešti) odloča okrožno pritožbeno sodišče.“

4 Člen 155/A tega zakona določa:

„1) Nacionalno sodišče lahko na podlagi pravil Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti predloži Sodišču Evropskih skupnosti predlog za sprejetje predhodne odločbe.

2) Nacionalno sodišče z odločbo predlaga Sodišču sprejetje predhodne odločbe in istočasno prekine postopek […].

3) Zoper odločbo o predlogu za sprejetje predhodne odločbe je mogoča posebna pritožba. Zoper odločbo, s katerim je zavrnjena zahteva za vložitev predloga za sprejetje predhodne odločitve, ni pritožbe.

[…]„

5 Člen 233(1) tega zakona določa:

„Zoper odločbe nacionalnih sodišč, ki odločajo na prvi stopnji, se je mogoče pritožiti, razen če zakon tega ne izključuje […]“

6 Člen 233/A navedenega zakona določa:

„Pritožbo je mogoče vložiti zoper odločbe, izdane v okviru postopka na drugi stopnji, ki so lahko predmet pritožbe na podlagi veljavnih predpisov […]“

7 Člen 249/A zakona o pravdnem postopku določa:

„Zoper odločbo, izdano na drugi stopnji in s katero je bila zavrnjena zahteva za vložitev predloga za sprejetje predhodne odločbe (člen 155/A) se je mogoče pritožiti.“

8 Člen 270 tega zakona določa:

„1) Če zakon ne določa drugače, kasacijske pritožbe obravnava Legfelsőbb Bíróság (višje sodišče). Splošne določbe s tega področja se uporabljajo *mutatis mutandis*.

2) Vsaka stranka oziroma intervenient ali vsaka oseba, na katero se nanaša odločitev, lahko v mejah dela odločitve, ki se nanjo nanaša, s sklicevanjem na kršitev zakona, pri Legfelsőbb Bíróság vloži kasacijsko pritožbo zoper vsako pravnomočno sodbo oziroma sklep, ter zoper vsak sklep, s katerim se postopek pravnomočno konča.

[…]“

9 Člen 271(1) tega zakona določa:

„Kasacijske pritožbe ni mogoče vložiti:

a) zoper odločbe, ki so postale pravnomočne na prvi stopnji, razen če zakon to dopušča;

b) če zadevna stranka ni uporabila svoje pravice do pritožbe in če je sodišče druge stopnje pri odločanju o pritožbi druge stranke potrdilo odločbo, izdano na prvi stopnji;

[…]“

10 Člen 273(3) navedenega zakona določa:

„Vložitev kasacijske pritožbe ne odloži izvršitve odločbe. Legfelsőbb Bíróság lahko v posebnih okoliščinah na predlog odobri odložitev. […]“

Pravo družb

11 Člen 1(1) Zakona št.ºCXLIV iz leta 1997 o gospodarskih družbah (a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény), določa:

„Ta zakon ureja ustanovitev, organizacijo in delovanje gospodarskih družb s sedežem na ozemlju Madžarske, pravice, obveznosti in odgovornosti ustanoviteljev in družbenikov (delničarjev) navedenih družb ter preoblikovanje, združitve in razdružitve […] gospodarskih družb in njihovo prenehanje."

12 Člen 11 tega zakona določa:

„Družbena pogodba (ustanovni akt, statut družbe) navaja:

a) ime družbe in sedež gospodarske družbe

[…]"

13 Člen 1(1) zakona št. CXLV iz leta 1997 o registraciji družb, oglaševanju družb in sodnem postopku registracije (a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény, v nadaljevanju: zakon o registraciji družb), določa:

„Družba je poslovna organizacija […] oziroma nek drug pravni subjekt poslovne narave […] ki se, razen če zakon ali vladni odlok ne določa drugače, ustanovi z vpisom v register družb z namenom opravljanja pridobitne poslovne dejavnosti […]“

14 Člen 2(1) tega zakona določa:

„Pravni subjekti, navedeni v členu 1, se lahko vpišejo v register družb, če zakon določa obveznost oziroma možnost vpisa v navedeni register.“

15 Člen navedenega zakona določa:

„1) Družbo v register družb vpiše okrožno sodišče (oziroma sodišče v Budimpešti), ki deluje kot sodišče, pooblaščeno za vodenje navedenega registra […]

2) […] za registracijo družbe in obravnavanje vsakega drugega postopka glede družbe, določenega v tem zakonu, je pristojno sodišče področja, na katerem ima navedena družba sedež.

[…]“

16 Člen 12(1) tega zakona določa:

„Podatki o družbah, na katere se nanaša ta zakon, so vpisani v register družb. V registru je za vse družbe vpisan:

[…]

d) sedež družbe […]“

17 Člen 16(1) zakona o registraciji družb določa:

„Sedež družbe […] je v kraju, v katerem se v glavnem vodijo njeni posli […]“

18 Člen 29(1) tega zakona določa:

„Vsaka zahteva za spremembo navedbe v registraciji družbe se vloži pri sodišču, pooblaščenem za vodenje registra družb, v 30 dneh od dogodka, ki povzroči spremembo, razen če zakon ne določa drugače.“

19 Člen 34(1) navedenega zakona določa:

„Vsak prenos sedeža družbe na ozemlje drugega sodišča, pristojnega za vodenje registra družb, je treba kot spremembo predložiti sodišču prejšnjega sedeža. To sodišče – potem ko preuči zahteve za spremembo navedb v registru in preden se spremeni sedež – odobri njegov prenos.“

Mednarodno zasebno pravo

20 Člen 18 uredbe-zakona št. 13 iz leta 1979 o mednarodnem zasebnem pravu (a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet), določa:

„1) Pravna sposobnost pravne osebe, njen gospodarski status, pravice, povezane z njeno pravno subjektiviteto in pravna razmerja med njenimi družbeniki, so urejeni s pravom pravne osebe.

2) Za pravno osebo se uporablja zakon države, v kateri je pravna oseba registrirana.

3) Če je bila pravna oseba registrirana na podlagi zakonov več držav ali če registracija […] ni potrebna po zakonu, ki se uporablja v državi, v kateri je statutarni sedež pravne osebe, se zanjo uporablja zakon države, v kateri je sedež.

4) Če pravna oseba nima statutarnega sedeža ali če ima sedeže v več državah in če zakon ene od teh držav ne določa registracije, se zanjo uporabi zakon države, v kateri se nahaja osrednja direkcija njenih poslov."

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

21 Družba Cartesio je bila ustanovljena 20. maja 2004 kot „betéti társaság" (komanditna družba) madžarskega prava. Za sedež družbe je bil določen kraj Baja (Madžarska). V register družb je bila vpisana 11. junija 2004.

22 Družba ima dva družbenika, ki sta madžarska rezidenta in imata madžarsko državljanstvo: komanditist, ki je dolžan prispevati določeno vsoto kapitala – in odgovarja zgolj za to vsoto – in komplementar, ki odgovarja za vse dolgove komanditne družbe. Družba opravlja dejavnosti med drugim na področju človeških virov, tajništva, prevajanja, poučevanja in izobraževanja.

23 Družba Cartesio je 11. novembra 2005 pri Bács-Kiskun Megyei Bíróság (okrožno sodišče Bács-Kiskun), ki odloča kot Cégbíróság (sodišče za gospodarske družbe), vložila zahtevo za prenos svojega sedeža v Gallerate (Italija) in za spremembo navedbe glede svojega sedeža v registru družb.

24 Ta zahteva je bila 24. januarja 2006 zavrnjena z odločbo in obrazložitvijo, da veljavno madžarsko pravo ne dovoljuje družbi, ustanovljeni na madžarskem, da prenese svoj sedež v tujino in ostane še naprej podrejena madžarskemu pravu, ki se uporabi zanjo.

25 Družba Cartesio je pri Szegedi Ítélőtábla (regionalno pritožbeno sodišče Szegedu) vložila pritožbo zoper to odločbo.

26 Družba Cartesio je s sklicevanjem na sodbo z dne 13. decembra 2005 v zadevi SEVIC Systems (C-411/03, ZOdl., str. I-10805) pred predložitvenim sodiščem navajala, da, če madžarsko pravo med gospodarskimi družbami razločuje glede na državo članico, v kateri imajo svoj sedež, je ta zakon v nasprotju s členoma 43 ES in 48 ES. Iz teh členov naj bi izhajalo, da z madžarskim zakonom ni mogoče naložiti madžarskim družbam, da za sedež svoje družbe izberejo Madžarsko.

27 Družba Cartesio je tudi zatrjevala, da je predložitveno sodišče zavezano glede tega postaviti vprašanje za predhodno odločanje, ker gre za nacionalno sodišče, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva.

28 Predložitveno sodišče poudarja, da postopek pred sodišči, ki vodijo register družb, in pred sodišči, ki odločajo o pritožbah zoper odločbe prvih, ni v nasprotju z madžarskim pravom. Zato se postavlja vprašanje, ali lahko šteje za „sodišče“ v smislu člena 234 ES.

29 Če bi bil odgovor na to vprašanje pritrdilen, predložitveno sodišče poleg tega meni, da bi ostalo negotovo, ali je treba za namene člena 234, tretji odstavek, ES, predložitveno sodišče opredeliti kot sodišče, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva.

30 V zvezi s tem poudarja, da naj bi v skladu z madžarskim pravom bile njegove odločitve, kot odločitve pritožbenega sodišča, pravnomočne in izvršljive, vendar so vseeno lahko predmet izrednih pravnih sredstev, namreč kasacijske pritožbe pri Legfelsőbb Bíróság.

31 Vendar, ker je cilj kasacijske pritožbe zagotoviti enotnost sodne prakse, so možnosti vložitve takega pravnega sredstva omejene, zlasti s pogojem dopustnosti pritožbenih razlogov, ki so vezani na obveznost sklicevanja na kršitev zakona.

32 Predložitveno sodišče nato ugotavlja, da so bila, v nacionalni teoriji in nacionalni sodni praksi, vprašanja izpostavljena glede skladnosti člena 234 ES z določbami iz členov 155/A in 249/A zakona o pravdnem postopku, povezanih s pravnim sredstvom zoper odločbe, s katerimi je bilo Sodišču v presojo predloženo vprašanje za predhodno odločanje.

33 Predložitveno sodišče v zvezi s tem poudarja, da bi te določbe lahko povzročile, da pritožbeno sodišče prepreči sodišču, ki je sklenilo, da Sodišču postavi vprašanje za predhodno odločanje, da to stori, čeprav je razlaga pravne določbe Skupnosti s strani Sodišča nujna za rešitev spora, o katerem to sodišče odloča.

34 Predložitveno sodišče glede kapitala v postopku v glavni stvari, ob sklicevanju na sodbo z dne 27. septembra 1988 v zadevi Daily Mail and General Trust (81/87, Recueil, str. 5483), ugotavlja, da svoboda ustanavljanja, določena v členih 43 ES in 48 ES ne vsebuje pravice – za družbo, ustanovljeno na podlagi zakonodaje države članice in registrirano v tej državi članici – do prenosa svoje glavne uprave in torej svojega glavnega sedeža v drugo državo članico, pri čemer bi ohranila svojo pravno osebnost in državo izvora, če pristojni organi temu nasprotujejo.

35 Vendar predložitveno sodišče meni, da bi s poznejšo sodno prakso Sodišča lahko bilo to načelo spremenjeno.

36 Navedeno sodišče v zvezi s tem opozarja, da je treba, v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča, kot take omejitve obravnavati vse ukrepe, ki prepovedujejo, motijo ali zmanjšujejo privlačnost izvrševanja te svobode, pri čemer se sklicuje zlasti na sodbo z dne 5. oktobra 2004 v zadevi CaixaBank France (C-442/02, ZOdl., str. I-8961, točki 11 in 12).

37 Predložitveno sodišče poleg tega poudarja, da se je Sodišče v zgoraj navedeni sodbi SEVIC Systems izreklo, da člena 43 ES in 48 ES nasprotujeta temu, da se v državi članici vpis – v nacionalni register družb – združitve s prenehanjem ene družbe, ne da bi bila pri tem opravljena njena likvidacija, in s prenosom celotnega premoženja te družbe na drugo družbo, na splošno zavrne, če ima ena izmed dveh družb sedež v drugi državi

članici, medtem ko je tak vpis, ob spoštovanju določenih pogojev, mogoč, če imata obe družbi, ki se združujeta, sedež na ozemlju prve države članice.

38 To, da nacionalni pravni sistemi ne smejo delati razlik med družbami na podlagi državljanstva osebe, ki zahteva njihov vpis v register družb, naj bi bilo med drugim tudi ustaljeno načelo v sodni praksi Sodišča.

39 Nazadnje predložitveno sodišče poudarja, da Uredba Sveta (EGS) št. 2137/85 z dne 25. julija 1985 o Evropskem gospodarskem interesnem združenju (EGIZ) (UL L 199, str. 1), ter Uredba Sveta (ES) št. 2157/2001 z dne 8. oktobra 2001 o statutu evropske družbe (SE) (UL L 294, str. 1) za oblike podjetij Skupnosti, ki jih ustanavljajo, določajo bolj ohlapne in manj potratne določbe, ki jim omogočajo prenos svojega sedeža ali stalnega predstavništva v drugo državo članico brez predhodne likvidacije.

40 Szegedi Ítélőtábla je v teh okoliščinah ocenilo, da je rešitev spora, o katerem odloča, odvisna od razlage prava Skupnosti, zato je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1) Ali sodišče druge stopnje, ki odloča o pritožbi zoper odločbo, ki jo je izdalo sodišče, ki vodi register družb, zaradi zahteve po spremembi navedbe vpisa, [družbe], lahko vloži predlog za sprejetje predhodne odločbe v smislu člena 234 ES, če niti odločitev sodišča [prve stopnje] niti preučitev pritožbe ne potekata v okviru kontradiktornega postopka?

2) Ali je treba, če je sodišče druge stopnje na podlagi člena 234 ES pristojno, da se obrne na Sodišče s predlogom za sprejetje predhodne odločbe, to šteti za sodišče zadnje stopnje, ki je na podlagi tega člena dolžno obrniti se na Sodišče z vprašanjem o razlagi prava Skupnosti?

3) Ali je in ali je lahko pristojnost – ki izvira neposredno iz člena 234 ES – madžarskih sodišč, da oblikujejo predlog za sprejetje predhodne odločbe, omejena z določbo nacionalnega prava, ki v smislu nacionalnega prava priznava pravico pritožbe proti odločbi o predložitvi, pri čemer lahko višje nacionalno sodišče, ki odloča o pritožbi, spremeni [to] odločbo, odpravi predlog za sprejetje predhodne odločbe in sodišču, ki je izdalo [navedeno] odločbo, naloži, da nadaljuje postopek po notranjem pravu, ki je v teku?

4) a) Ali vprašanje, ali družba, ustanovljena in vpisana v registru družb na Madžarskem na podlagi madžarskega prava, ki želi prenesti svoj sedež v drugo državo članico [Evropske] Unije, ureja pravo Skupnosti ali se izključno uporabijo določbe nacionalnega prava, če pravo ni harmonizirano?

b) Ali lahko madžarska družba zahteva prenos sedeža v drugo državo članico Unije, s tem da se neposredno sklicuje na pravo Skupnosti (v zadevnem primeru na člena 43 ES in 48 ES)? Ali je lahko v primeru pritrdilnega odgovora prenos odvisen – bodisi da gre za ‚državo izvora' ali ‚državo gostiteljico' – od kakršnegakoli pogoja ali dovoljenja?

c) Ali je treba člena 43 ES in 48 ES razlagati tako, da je s pravom Skupnosti nezdružljivo pravilo ali praksa notranjega prava, ki, kar zadeva izvajanje

pravic, ki zadevajo gospodarske družbe, razlikuje med navedenimi družbami glede na državo članico, v kateri se nahaja njihov sedež?

[d)] Ali je treba člena 43 ES in 48 ES razlagati tako, da je s pravom Skupnosti nezdružljivo pravilo ali praksa notranjega prava, ki […] družbam [zadevne države članice] preprečuje prenos sedeža v drugo državo članico […]?“

Zahteva za ponovni začetek ustnega postopka

41 Irska je z dopisom, vloženim 9. septembra 2008 v sodnem tajništvu Sodišča, od Sodišča zahtevala, naj na podlagi člena 61 Poslovnika odredi ponovno odprtje ustnega postopka glede četrtega vprašanja za predhodno odločanje.

42 Irska v podporo svoje zahteve navaja, da se v nasprotju z mnenjem generalnega pravobranilca v sklepnih predlogih, predložitvene odločbe ne sme razumeti v smislu, da se četrto vprašanje nanaša na prenos sedeža družbe, ki je v madžarskem pravu določen kot kraj glavne uprave in torej dejanski sedež družbe.

43 Po mnenju Irske naj bi iz angleškega prevoda predložitvene odločbe izhajalo, da se to vprašanje nanaša na prenos statutarnega sedeža.

44 Zato Irska zlasti navaja, da je ena od dejanskih premis, na kateri temelji preučitev generalnega pravobranilca, netočna.

45 Vendar Irska meni, da če bi se Sodišče moralo opreti na isto premiso, bi moralo ponovno začeti ustni postopek, da bi zadevnim strankam omogočilo, da v tem postopku predložijo svoje pripombe na podlagi take premise.

46 Iz sodne prakse izhaja, da lahko Sodišče po uradni dolžnosti, na predlog generalnega pravobranilca ali na predlog strank v skladu s členom 61 Poslovnika odredi ponovno odprtje ustnega postopka, kadar meni, da ni dovolj poučeno ali da je o zadevi treba razsoditi na podlagi trditve, o kateri stranke niso razpravljale (glej zlasti sodbo z dne 26. junija 2008 v zadevi Burda, C-284/06, ZOdl., str. I-4571, točka 37, in navedena sodna praksa).

47 V zvezi s tem je treba ugotoviti, prvič, da iz celotne predložitvene odločbe izhaja, da se četrto vprašanje za predhodno odločanje ne nanaša na prenos statutarnega sedeža družbe, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, ampak na prenos dejanskega sedeža.

48 Kot je navedeno v predložitveni odločbi, iz madžarskih predpisov o registraciji družb izhaja, da je za uporabo teh predpisov sedež družbe določen kot kraj, v katerem se v glavnem vodijo njeni posli.

49 Poleg tega je predložitveno sodišče zadevo v postopku v glavni stvari razvrstilo v okvir položaja, ki se obravnava v zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj navedena sodba Daily Mail and General Trust, ki ga opisuje kot povezanega s položajem družbe, ustanovljene na podlagi zakonodaje države članice in registrirane v tej državi članici, in ki želi prenesti glavno upravo in torej svojo glavno stalno predstavništvo v drugo državo članico, in pri tem ohraniti svojo pravno subjektiviteto in državo izvora, čeprav pristojni organi temu nasprotujejo. Še zlasti se postavlja vprašanje, ali je bilo s poznejšo sodno prakso Sodišča spremenjeno načelo, določeno s to sodbo, v skladu s katerim člena 43 ES in 48 ES družbam ne dajeta pravice do takega prenosa svoje glavne uprave z ohranitvijo svoje pravne subjektivitete v državi, v skladu s pravom katere so bile te družbe ustanovljene.

50 Drugič, Sodišče je izrecno pozvalo Irsko in druge zainteresirane stranke, naj se v svojih ustnih navedbah osredotočijo na sklicevanje na hipotezo, da se težava, ki je nastala v okviru postopka v glavni stvari, nanaša na prenos dejanskega sedeža zadevne družbe, namreč na kraj, v katerem je njen sedež direkcije, v drugi državi članici.

51 Čeprav se je Irska v svojih tožbah vendarle osredotočila na hipotezo, da naj bi šlo v tem primeru za prenos statutarnega sedeža družbe, je hkrati na kratko izrazila tudi svoje mnenje glede hipoteze, v skladu s katero naj bi se zadeva v glavni stvari nanašala na prenos dejanskega sedeža družbe, torej glede vidika, ki ga je sicer ponovila v svoji zahtevi za ponovni začetek ustnega postopka.

52 V teh okoliščinah Sodišče po opredelitvi generalnega pravobranilca meni, da ima na voljo vse potrebne podatke, da lahko odgovori na vprašanja predložitvenega sodišča in da o zadevi ni treba odločiti na podlagi argumenta, o katerem ni bilo razprave med strankami.

53 Zato ni treba odrediti ponovnega začetka ustnega postopka.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

54 Sodišče je s tem vprašanjem v bistvu vprašano, ali je treba sodišče, kot je predložitveno sodišče, ki odloča o pritožbi zoper odločbo sodišča, pristojnega za registracijo družb, zaradi zahteve po spremembi navedbe vpisa v tem registru, opredeliti kot sodišče, ki lahko vloži zahtevo za sprejetje predhodne odločbe v smislu člena 234 ES, ne glede na okoliščino, da niti odločitev sodišča prve stopnje niti preučitev pritožbe ne potekata v okviru kontradiktornega postopka.

55 V zvezi s tem je treba opozoriti da, v skladu z ustaljeno sodno prakso, Sodišče pri presoji, ali predložitveni organ izpolnjuje vsa merila, da se ga lahko označi kot „sodišče“ v smislu člena 234 ES, kar je izključno vprašanje prava Skupnosti, upošteva vse elemente, kot so zakoniti izvor organa, njegovo trajnost, obvezno naravo njegove sodne oblasti, kontradiktorno naravo postopka, njegovo uporabljanje pravnih pravil in njegovo neodvisnost (glej zlasti sodbo z dne 27. aprila 2006 v zadevi Standesamt Stadt Niebüll, C-96/04, ZOdl., str. I-3561, točka 12, in navedena sodna praksa).

56 Na podlagi člena 234 ES predlog Sodišču za predhodno odločanje ni odvisen od kontradiktornosti postopka, med katerim nacionalni sodnik postavi vprašanje za predhodno odločanje. Nasprotno, iz tega člena izhaja, da lahko nacionalna sodišča sprožijo postopek pred Sodiščem le, če pred njimi poteka postopek in če odločajo

v okviru postopka, ki bo privedel do izdaje sodne odločbe (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 15. januarja 2002 v zadevi Lutz in drugi, C-182/00, Recueil, str. I-547, točka 13, in navedena sodna praksa).

57 Če torej predložitveni organ ravna v vlogi upravnega organa, ne da bi bil hkrati pozvan, naj odloča v sporu, ni mogoče šteti, da opravlja sodno funkcijo. Tako je na primer, če odloča o zahtevi za vpis družbe v register na podlagi postopka, katerega cilj ni razglasitev ničnosti akta, za katerega se domneva, da krati pravico prosilca (glej v tem smislu zlasti zgoraj navedeno sodbo Lutz in drugi, točka 14, in navedena sodna praksa).

58 Nasprotno, sodišče, ki odloča o pritožbi zoper odločitev nižjega sodišča, pristojnega za vodenje registra, ki noče ugoditi taki prošnji za vpis, s tem da je cilj te pritožbe razglasitev ničnosti te odločitve, za katero se domneva, da krši pravico prosilca, odloča o sporu in opravlja sodno funkcijo.

59 Zato je v takem primeru treba sodišče, ki odloča o pritožbi, načeloma šteti za sodišče v smislu člena 234 ES, ki je pooblaščeno Sodišču postaviti vprašanje za predhodno odločanje (glej v zvezi s tem primerom zlasti sodbe z dne 15. maja 2003 v zadevi Salzmann, C-300/01, Recueil, str. I-4899; zgoraj navedeno SEVIC Systems, in z dne 11. oktobra 2007 v zadevi Möllendorf in drugi., C-117/06, ZOdl., str. I-8361).

60 Iz spisa, predloženega Sodišču, izhaja, da predložitveno sodišče v postopku v glavni stvari zaradi pritožbe odloča o tožbi za razglasitev ničnosti odločbe, s katero nižje sodišče, pristojno za vodenje registra družb, ni ugodilo zahtevi družbe, ki želi, da se v ta register vpiše prenos njenega sedeža, kar zahteva spremembo navedbe v omenjenem registru.

61 Predložitveno sodišče tako v zadevi v glavni stvari odloča o sporu in opravlja sodno funkcijo, ne glede na to, da ni kontradiktornosti v postopku pred tem sodiščem.

62 Ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točkah 55 in 56 te sodbe, je treba predložitveno sodišče opredeliti kot „sodišče“ v smislu člena 234 ES.

63 Glede na navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba sodišče, kot je to predložitveno sodišče, ki odloča o pritožbi zoper odločbo sodišča, pristojnega za vodenje registra družb, s katero je bila zavrnjena zahteva za spremembo navedbe v tem registru, opredeliti kot sodišče, ki lahko vloži predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ne glede na okoliščino, da niti odločitev navedenega nacionalnega prvostopenjskega sodišča,niti preučitev pritožbe ne potekata v okviru kontradiktornega postopka.

Drugo vprašanje

64 Sodišče je s tem vprašanjem v bistvu vprašano, ali je treba sodišče, kot je predložitveno sodišče, pri katerem je zoper odločbe, ki so bile sprejete v okviru spora, kot je ta v postopku v glavni stvari, vedno mogoče vložiti kasacijsko pritožbo, opredeliti kot sodišče, zoper odločbe katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva v smislu člena 234, tretji odstavek, ES.

Dopustnost

65 Komisija Evropskih skupnosti zatrjuje, da je to vprašanje nedopustno, ker naj vprašanje očitno ne bi bilo upoštevno za rešitev spora v glavni stvari oziroma ker je bilo vprašanje za predhodno odločanje že predloženo Sodišču, tako bi bilo nesmiselno spraševati se o tem, ali je obvezno, da o njem odloči.

66 Ta ugovor je treba zavrniti.

67 V skladu z ustaljeno sodno prakso se predpostavlja upoštevnost vprašanj v zvezi z razlago prava Skupnosti, ki jih je zastavilo nacionalno sodišče v normativnem in dejanskem okviru, ki ga opredeli v okviru lastne odgovornosti in katerega pravilnosti Sodišče ne preizkuša (glej sodbo z dne 15. maja 2003 v zadevi Salzmann, C-300/01, Recueil, str. I-4899, točki 29 in 31). Zavrnitev predloga nacionalnega sodišča je mogoča samo, če je jasno, da zahtevana razlaga prava Skupnosti nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, ki so potrebni za to, da bi lahko

na zastavljena vprašanja dalo uporabne odgovore (glej v tem smislu sodbo z dne 7. junija 2007 v zadevi van der Weerd in drugi, od C-222/05 do C-225/05, ZOdl., str. I-4233, točka 22, in navedena sodna praksa).

68 Kot je bilo poudarjeno v točki 27 te sodbe, je družba Cartesio pri predložitvenem sodišču zatrjevala, da je le–to zavezano Sodišču predložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe, ker bi to sodišče moralo biti opredeljeno kot sodišče, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva v smislu člena 234, tretji odstavek, ES.

69 Ker je predložitveno sodišče dvomilo glede tožbenega razloga, ki mu je bil predložen, je v zvezi s tem Sodišču preložilo vprašanje za predhodno odločanje.

70 Torej bi bilo v nasprotju z načelom sodelovanja, ki je potrebno med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, ter v nasprotju z zahtevami cilja postopka, zahtevati, naj nacionalno sodišče najprej predloži predlog za sprejetje predhodne odločbe zgolj glede vprašanja, ali to sodišče spada med tista, navedena v členu 234, tretji odstavek, ES, preden bi morebiti moralo vložiti – pozneje in z drugim predlogom za sprejetje predhodne odločbe – vprašanja glede določb prava Skupnosti, ki se nanašajo na temelj spora, o katerem to sodišče odloča.

71 Poleg tega je Sodišče že odgovorilo na vprašanje o naravi predložitvenega sodišča glede na člen 234, tretji odstavek, ES v kontekstu, ki ima nekatere podobnosti s kontekstom tega predloga za sprejetje predhodne odločbe, ne da bi Sodišče dvomilo o dopustnosti tega vprašanja (sodba z dne 4. junija 2002 v zadevi Lyckeskog, C-99/00, Recueil, str. I-4839).

72 V teh okoliščinah se torej ne izkaže, vsekakor ne očitno, da naprošena razlaga prava Skupnosti nima nobene zveze z realnostjo oziroma predmetom spora v glavni stvari.

73 Zato domneve o upoštevnosti, ki velja za predloge za sprejetje predhodne odločbe, glede tega vprašanja za predhodno odločanje ni mogoče izpodbijati z ugovorom, ki ga uveljavlja Komisija (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo van der Weerd in drugi, točki 22 in 23).

74 Iz tega izhaja, da je drugo vprašanje za predhodno odločanje dopustno.

Utemeljenost

75 To vprašanje se torej nanaša na vprašanje, ali mora biti predložitveno sodišče opredeljeno kot „nacionalno sodišče, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva“ v smislu člena 234, tretji odstavek, ES. Iz predložitvene odločbe izhaja, da je to vprašanje postavljeno glede na dejstvo, navedeno v točkah 30 in 31 te sodbe, da, če madžarsko pravo določa, da so odločitve tega sodišča, kot odločitve pritožbenega sodišča, pravnomočne in izvršljive, so vseeno lahko predmet izrednih pravnih sredstev, namreč kasacijske pritožbe pri Legfelsőbb Bíróság, ker je cilj te pritožbe zagotoviti enotnost sodne prakse, so možnosti vložitve takega pravnega sredstva omejene, zlasti s pogojem dopustnosti tožbenih razlogov, ki so vezani na obveznost sklicevanja na kršitev zakona ter glede na dejstvo, ki je prav tako navedeno v predložitveni odločbi, da v skladu z madžarskim pravom kasacijska pritožba načeloma ne odloži izvršitve odločbe pritožbenega sodišča.

76 Sodišče je že presodilo da odločitve nacionalnega pritožbenega sodišča, ki jih stranke lahko izpodbijajo pred vrhovnim sodiščem, niso odločitve „nacionalnega sodišča, zoper katere po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva“ v smislu člena 234, tretji odstavek, ES. Okoliščina, da je temeljit preizkus takih izpodbijanj odvisen od tega, da vrhovno sodišče predhodno razglasi dopustnost, ne prikrajša stranke za pravna sredstva (zgoraj navedena sodba Lyckeskog, točka 16).

77 To velja še bolj glede postopkovnega sistema, kot je ta, v okviru katerega je treba presojati zadevo v glavni stvari, ker ta ne obsega take predhodne opredelitve dopustnosti pritožbe s strani Višjega sodišča, ampak se omejuje na določitev omejitev zlasti glede narave pritožbenih razlogov, ki jih je mogoče navajati pred takim sodiščem in ki se morajo nanašati na kršitev zakona.

78 Omejitve, kot je ta, da kasacijska pritožba ne odloži izvršitve odločbe pred Legfelsőbb Bíróság, ne prikrajšajo strank, ki so v postopku pred sodiščem, katerega odločbe je mogoče izpodbijati s takimi pritožbami, glede možnosti učinkovitega izvajanja pravice, da vložijo to tožbo zoper odločbo zadnjenavedenega sodišča, ki odloča o sporu, kot je ta v postopku v glavni stvari. Te omejitve in neobstoj odložilnega učinka torej ne narekujejo, da bi to sodišče moralo biti opredeljeno kot sodišče, ki izreka odločitev, zoper katero se ni mogoče pritožiti.

79 Glede na navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da sodišče, kot je predložitveno sodišče, pri katerem je zoper odločbe, ki so bile sprejete v okviru spora, kot je ta v postopku v glavni stvari, mogoče vložiti kasacijsko pritožbo, ne more biti opredeljeno kot sodišče, zoper odločbe katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva v smislu člena 234, tretji odstavek, ES.

Tretje vprašanje

Dopustnost

80 Irska navaja, da je to vprašanje hipotetično in je torej nedopustno, ker, glede na to, da zoper predložitveno odločbo ni bilo vloženo nobeno pravno sredstvo, ki bi se nanašalo na pravo, odgovor na to vprašanje ne more biti koristen za predložitveno sodišče.

81 Komisija prav tako poziva Sodišče, naj ugotovi, da o tem vprašanju ni treba odločati zaradi njegove hipotetičnosti, ker je predložitvena odločba postala pravnomočna in je že prispela na Sodišče.

82 Tem ugovorom ni mogoče ugoditi.

83 Nedvomno, kot je bilo opozorjeno v točki 67 te sodbe, se lahko domneva upoštevnosti, ki velja za predloge za sprejetje predhodne odločbe, v nekaterih okoliščinah izpodbija, zlasti če Sodišče ugotovi, da je težava hipotetična.

84 Irska in Komisija zatrjujeta, da je vprašanje morebitne neskladnosti nacionalnih predpisov na področju pritožbe zoper odločbo, s katero se odredi predlog za sprejetje predhodne odločbe pred Sodiščem, s členom 234, drugi odstavek, ES, na katerega se

nanaša to vprašanje, hipotetično, ker naj v tem primeru predložitvena odločba ne bi bila predmet pritožbe in naj bi postala pravnomočna.

85 Vendar niti na podlagi odločbe niti na podlagi spisa, posredovanega Sodišču, ni mogoče ugotoviti, ali se na navedeno odločbo ni bilo mogoče oziroma se ni več mogoče pritožiti.

86 Glede na ustaljeno sodno prakso, navedeno v točki 67 te sodbe, se v takem negotovem položaju, če je nacionalno sodišče odgovorno glede opredelitve in natančnosti okvira predpisov in dejstev, v katerem se pojavlja vprašanje za predhodno odločanje, ne izpodbija domneva upoštevnosti, ki velja za to vprašanje za predhodno odločanje.

87 Iz tega izhaja, da je tretje vprašanje za predhodno odločanje dopustno.

Utemeljenost

88 Člen 234 ES daje nacionalnim sodiščem možnost in če je potrebno, določa obveznost predloga za predhodno odločanje, če sodnik ugotovi, bodisi po uradni dolžnosti bodisi na predlog strank, da temelj spora obsega vprašanje, navedeno v prvem odstavku tega člena. Iz tega izhaja, da imajo nacionalna sodišča najširšo diskrecijsko pravico glede predložitve vprašanja Sodišču, če ugotovijo, da se v zadevi, o kateri odločajo, pokažejo vprašanja glede razlage ali presoje veljavnosti določb prava Skupnosti, glede katerih morajo odločiti (sodba z dne 16. januarja 1974 v zadevi Rheinmühlen-Düsseldorf, 166/73, Recueil, str. 33, točka 3).

89 Glede sodišča, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu obstaja pravno sredstvo, iz sodne prakse Sodišča tudi izhaja, da člen 234 ES ne nasprotuje temu, da glede odločitev takega sodišča, o katerih odloča Sodišče v postopku v glavni stvari, še naprej veljajo običajna pravna sredstva, predvidena z nacionalnim pravom. Vendar je Sodišče v interesu jasnosti in pravne varnosti vezano na predložitveno odločbo, ki mora učinkovati, če ni bila razveljavljena (sodba z dne 12. februarja 1974 v zadevi Rheinmühlen-Düsseldorf, 146/73, Recueil, str. 139, točka 3).

90 Poleg tega je Sodišče že presodilo, da ureditev, ki jo člen 234 ES določa za zagotovitev enotne razlage prava Skupnosti v državah članicah, vzpostavlja neposredno sodelovanje med Sodiščem in nacionalnimi sodišči v okviru postopka, ki ne poteka na predlog strank (sodba z dne 12. februarja 2008 v zadevi Kempter, C-2/06, ZOdl., str. I-411, točka 41).

91 Predlog za sprejetje predhodne odločbe namreč temelji na izmenjavi mnenj med sodišči, njegova vložitev pa je v celoti odvisna od tega, kako navedeno sodišče presodi pomembnost in nujnost tega predloga (glej zgoraj navedeno sodbo Kempter, točka 42).

92 Iz predložitvene odločbe izhaja, da se v skladu z madžarskim pravom lahko zoper odločbo o predložitvi – predloga za sprejetje predhodne odločbe pri Sodišču – vloži posebno pritožbo, s tem da celotna zadeva v glavni stvari kljub temu ostane v odločanju pred nacionalnim sodiščem, ki je sprejelo to odločbo in je postopek odložen do izreka sodbe Sodišča. Nacionalno sodišče, ki odloča v tej zadevi, lahko v skladu z madžarskim pravom spremeni navedeno odločitev, umakne predlog za predhodno odločanje in naloži prvemu sodišču, da nadaljuje prekinjeni postopek po nacionalnem pravu.

93 Kot izhaja iz sodne prakse, navedene v točkah 88 in 89 te sodbe, glede sodišča, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu obstaja pravno sredstvo, člen 234 ES ne nasprotuje temu, da odločitve tega sodišča, ki je Sodišču postavilo vprašanje za predhodno odločanje, ostanejo podvržene običajnim pravnim sredstvom, predvidenim z nacionalnim pravom. Vendar vložitev takega pravnega sredstva ne more omejiti pristojnosti, ki jo daje člen 234 ES navedenemu sodišču, da predloži zadevo v odločanje Sodišču, če meni, da se v zadevi, o kateri odloča, pojavijo vprašanja glede razlage določb prava Skupnosti, ki zahtevajo presojo zadnjenavedenega sodišča.

94 Poleg tega je treba opozoriti, da je Sodišče že presodilo, da lahko takrat, ko se o zadevi drugič odloča pred nacionalnim sodiščem prve stopnje, potem ko je sodbo, ki jo je izdalo navedeno sodišče, razveljavilo sodišče zadnje stopnje, lahko navedeno sodišče prve stopnje svobodno na podlagi člena 234 ES predloži zadevo v odločanje Sodišču, ne glede na to, da v nacionalnem pravu obstaja predpis, ki sodišča zavezuje k presoji glede prava s strani sodišča višje stopnje (zgoraj navedena sodba z dne 12. februarja 1974 v zadevi Rheinmühlen-Düsseldorf).

95 Če se uporabi pravila nacionalnega prava o pravici do pritožbe zoper odločbo o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, pri čemer je značilno, da o celotni zadevi v glavni stvari še naprej odloča predložitveno sodišče, s tem da je predmet omenjene pritožbe le predložitvena odločba, bi se pojavil dvom o avtonomni pristojnosti prvostopenjskega sodišča, da predloži zadevo Sodišču na podlagi člena 234 ES, če bi ob spremembi odločbe o predlogu za sprejetje predhodne odločbe – z njeno izločitvijo in naložitvijo sodišču, ki je sprejelo to odločbo, naj nadaljuje prekinjeni postopek – pritožbeno sodišče lahko predložitvenemu sodišču preprečilo uporabo možnosti predložitve zadeve Sodišču, ki mu je dana s Pogodbo ES.

96 V skladu s členom 234 ES namreč presoja upoštevnosti in nujnosti vprašanja za predhodno odločanje načeloma spada le v pristojnost sodišča, ki sprejme odločbo o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, pod pogojem, da Sodišče opravi omejeno preverjanje v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 67 te sodbe. Predložitveno sodišče pa mora upoštevati učinke sodbe, izdane v okviru pritožbe zoper odločbo

o predlogu za sprejetje predhodne odločbe in zlasti ugotoviti, ali je treba ohraniti njegov predlog za sprejetje predhodne odločbe, ga spremeniti ali umakniti.

97 Iz tega izhaja, da mora v položaju, kot je ta v postopku v glavni stvari, Sodišče v interesu jasnosti in pravne varnosti upoštevati odločbo o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, ki mora učinkovati, dokler jo sodišče, ki jo je izdalo, ne razveljavi ali spremeni, s tem da lahko le zadnjenavedeno sodišče odloči o taki razveljavitvi ali o taki spremembi.

98 Glede na navedeno je treba na tretje vprašanje odgovoriti da, če obstajajo pravila nacionalnega prava glede pravice do pritožbe zoper odločbo o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, pri čemer je značilno, da o celotni zadevi v glavni stvari ves čas odloča predloživeno sodišče in je le predložitvena odločba predmet omejene pritožbe, je treba člen 234, drugi odstavek, ES razlagati tako, da pristojnosti, ki jo ta določba Pogodbe daje vsakemu nacionalnemu sodišču, da Sodišču predlaga sprejetje predhodne odločbe, ni mogoče izpodbijati na podlagi takih pravil, ki omogočajo pritožbenemu sodišču spremeniti odločbo o predlogu za sprejetje predhodne odločbe pred Sodiščem, naj izloči ta predlog in naloži nacionalnemu sodišču, ki je izdalo navedeno odločbo, naj ponovno začne postopek, ki je bil prekinjen.

Četrto vprašanje

99 Predložitveno sodišče s četrtim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člena 43 ES in 48 ES razlagati tako, da nasprotujeta predpisom države članice, ki preprečujejo družbi, ustanovljeni na podlagi nacionalnega prava te države članice, da prenese svoj sedež

v drugo državo članico, s tem da bi obdržala pravni status družbe prava države članice, v skladu z zakonodajo katere je bila ustanovljena.

100 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je družba Cortesio, ustanovljena v skladu z madžarsko zakonodajo in s sedežem, ob njeni ustanovitvi, na Madžarskem, prenesla svoj sedež v Italijo, vendar želi ohraniti pravni status družbe madžarskega prava.

101 V skladu z zakonom o registraciji družb je sedež družbe madžarskega prava v kraju, v katerem se v glavnem vodijo njeni posli.

102 Predložitveno sodišče navaja, da je zahtevo za vpis spremembe sedeža družbe Cartesio v register družb, ki jo je vložila ta družba, zavrnilo sodišče, ki vodi ta register, z obrazložitvijo, da po madžarskem pravu družba, ki je bila ustanovljena na Madžarskem, ne more hkrati prenesti svojega sedeža, kot je določen v navedenem zakonu, v tujino, in biti še naprej podvržena madžarskemu zakonu, kot zakonu, ki ureja njen status.

103 Tak prenos bi zahteval, da družba pred tem preneha obstajati in se ustanovi na novo v skladu z zakonom države, na ozemlju katere želi ustanoviti svoj novi sedež.

104 Sodišče je v zvezi s tem v točki 19 zgoraj navedene sodbe Daily Mail and General Trust opozorilo, da družba, ustanovljena na podlagi nacionalnega pravnega reda, obstaja le po nacionalni zakonodaji, ki ji določa njeno ustanovitev in delovanje.

105 Sodišče je v točki 20 iste sodbe poudarilo, da se zakonodaje držav članic precej razlikujejo tako glede tesne povezave z nacionalnim ozemljem, ki se zahteva glede ustanovitve družbe, kot možnosti za družbo, ustanovljeno v skladu s tako zakonodajo, da naknadno spremeni to tesno povezavo. Nekatere zakonodaje zahtevajo, da se poleg statutarnega tudi dejanski sedež, namreč glavna uprava družbe, nahaja na ozemlju zadevnih držav članic, tako da preselitev glavne uprave izven tega ozemlja zahteva prenehanje družbe z vsemi posledicami, ki jih tako prenehanje povzroči na ravni prava družb. Druge zakonodaje priznavajo družbam pravico do prenosa njihove glavne uprave v tujino, vendar nekatere to pravico omejujejo, in se pravne posledice prenosa razlikujejo po državah članicah.

106 Sodišče je poleg tega v točki 21 iste sodbe navedlo, da Pogodba EGS upošteva to različnost nacionalnih zakonodaj. Pogodba EGS pri opredelitvi družb v členu 58 te pogodbe (postal člen 58 Pogodbe ES, ki je postal člen 48 ES) – družb, ki imajo pravico do ustanovitve, enako obravnavajo statutarni sedež, glavno upravo in glavni sedež družbe kot tesno povezavo.

107 V sodbi z dne 5. novembra 2002 v zadevi Überseering (C-208/00, Recueil, str. I-9919, točka 70) je Sodišče, s tem da potrjuje te ugotovitve, ugotovilo, da je možnost za družbo, ustanovljeno v skladu z zakonodajo države članice, da prenese svoj sedež, statutarni ali dejanski, v drugo državo članico – ne da bi izgubila pravno subjektiviteto, ki jo ima v pravnem redu države članice, v kateri je bila ustanovljena, in v tem primeru, podrobna pravila za ta prenos, določena z nacionalno zakonodajo v skladu s katero je bila navedena družba ustanovljena. Sodišče je iz tega sklepalo, da ima država članica

možnost naložiti družbi, ustanovljeni na podlagi njenega pravnega reda, omejitve glede preselitve dejanskega sedeža te družbe izven njenega ozemlja, zato da bi ta družba lahko ohranila pravno osebnost, ki jo ima na podlagi prava te države članice.

108 Poleg tega je treba poudariti, da je Sodišče prišlo do tega sklepa na podlagi člena 58 Pogodbe EGS. Pogodba EGS je namreč z opredelitvijo v tem členu – družb, ki imajo pravico do ustanovitve, upoštevala različnost nacionalnih zakonodaj, tako glede tesne povezave, ki se zahteva za družbe, za katere veljajo te zakonodaje, kot glede možnosti in v tem primeru podrobnih pravil za prenos statutarnega ali dejanskega sedeža družbe nacionalnega prava iz ene države članice v drugo, kot težavo, ki je ne rešijo pravila o pravici do ustanavljanja, ampak jih je treba reševati z bodočo zakonodajo in konvencijami, ki pa jih je treba še sprejeti (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Daily Mail and General Trust, točke od 21 do 23, in Überseering, točka 69).

109 Glede na to, v skladu s členom 48 ES in ker v pravu Skupnosti ni enotne opredelitve družb, ki jih je mogoče ustanoviti zgolj na podlagi merila tesne povezave, po katerem se opredeli nacionalno pravo, ki se uporabi za družbo, vprašanje, ali se člen 43 ES uporablja za družbo, ki se sklicuje na temeljno svoboščino, določeno s tem členom, ter vprašanje, ali je fizična oseba državljan države članice, ki na podlagi tega lahko uporabi to svoboščino, pomenita vprašanje za predhodno odločanje, na katerega je glede na trenutno stanje prava Skupnosti mogoče najti odgovor le v nacionalnem pravu, ki se uporabi. Vprašanje, ali se navedeni družbi omejuje ta svoboda v smislu člena 43 ES, se postavi le, če je bilo preverjeno, ali ta družba glede na pogoje iz člena 48 ES dejansko uživa svobodo ustanavljanja.

110 Država članica ima torej možnost naknadno opredeliti tesno povezavo, ki se zahteva za družbo, da bi se lahko štelo, da je bila ustanovljena po nacionalnem pravu te države članice in ima na podlagi tega pravico do ustanavljanja, ki jo nacionalno pravo zahteva za ohranitev takega statusa. Ta možnost obsega možnost te države članice, da ne dovoli

družbi njenega nacionalnega prava obdržati tak status, če se namerava reorganizirati v drugi državi članici in preseliti svoj sedež na njeno ozemlje, saj s tem prekine tesno povezavo, ki jo določa nacionalno pravo države članice, v kateri je bila ustanovljena.

111 Vendar je treba tak primer prenosa sedeža družbe, ustanovljene po pravu države članice, v drugo državo članico – brez menjave prava, ki se uporabi zanjo, –razlikovati od primera, ki se nanaša na preselitev družbe prava ene države članice v drugo državo članico z menjavo nacionalnega prava, ki se uporabi zanjo, ker se družba preoblikuje v družbo, za katero se uporabi nacionalno pravo države članice, v katero se je preselila.

112 V slednjem primeru namreč možnost, navedena v točki 110 te sodbe, ne vključuje nobene izjeme – glede pravil iz Pogodbe ES o svobodi ustanavljanja – za nacionalne zakonodaje na področju ustanavljanja in prenehanja družb in še zlasti ne more upravičiti, da država članica, v kateri je bila družba ustanovljena, z zahtevo po prenehanju in likvidaciji te družbe preprečuje, da se ta preoblikuje v družbo nacionalnega prava te druge države članice, če je v skladu s tem pravom to mogoče.

113 Taka ovira za dejansko preoblikovanje take družbe, brez predhodnega prenehanja in likvidacije, v družbo nacionalnega prava države članice, v katero se ta želi preseliti, bi pomenila omejevanje svobode ustanavljanja zadevne družbe, ki je, razen če je upravičena z nujnim razlogom splošnega interesa, prepovedana na podlagi člena 43 ES (glej v tem smislu zlasti zgoraj navedeno sodbo CaixaBank France, točki 11 in 17).

114 Poleg tega je treba ugotoviti da od izdaje zgoraj navedenih sodb Daily Mail and General Trust in Überseering, zakonodaje in konvencije v pravu družb, navedene v členih 44(2)(g) ES in 293 ES, do zdaj niso obravnavale razlik v nacionalnih zakonodajah, navedenih v teh sodbah, ki torej še vedno niso odpravljene.

115 Komisija vendarle zatrjuje, da je bila vrzel v predpisih Skupnosti na tem področju, ki jo je Sodišče ugotovilo v točki 23 zgoraj navedene sodbe Daily Mail and General Trust, zapolnjena s pravili Skupnosti o prenosu sedeža v drugo državo članico, ki jih vsebujejo uredbe, kot sta uredbi št. 2137/85 in št. 2157/2001 o EGIZ in SE, oziroma tudi Uredba Sveta (ES) št. 1435/2003 z dne 22. julija 2003 o statutu evropske zadruge (SCE) (UL L 207, str. 1), ter z madžarsko zakonodajo, sprejeto po sprejetju navedenih uredb.

116 Meni, da bi ta pravila lahko oziroma morala biti uporabljena *mutatis mutandis* pri čezmejnem prenosu dejanskega sedeža družbe, ustanovljene v skladu z nacionalnim pravom države članice.

117 V zvezi s tem je treba ugotoviti da, čeprav te uredbe, sprejete na podlagi člena 308 ES, dejansko določajo sistem, ki omogoča novim pravnim subjektom, ki nameravajo prenesti svoj statutarni sedež in torej tudi svoj dejanski sedež – ker morata oba sedeža biti dejansko v isti državi članici – v drugo državo članico, brez prenehanja prvotne pravne osebe in brez ustanavljanja nove pravne osebe, tak prenos nujno obsega spremembo glede nacionalnega prava, ki se uporablja za subjekt, ki prenese sedež.

118 Za SE to na primer izhaja iz členov od 7 do 9(1)(c)(ii) Uredbe št. 2157/2001.

119 V postopku v glavni stvari torej družba Cartesio hoče le prenesti svoj dejanski sedež iz Madžarske v Italijo, pri čemer bi ostala družba madžarskega prava in torej ne bi bilo spremembe glede nacionalnega prava, ki se uporabi zanjo.

120 Zato uporaba *mutatis mutandis* predpisov Skupnosti, na katere se sklicuje Komisija, tudi če jih je treba nujno uporabiti za čezmejni prenos sedeža družbe nacionalnega prava države članice, nikakor ne more voditi k pričakovanemu rezultatu v položaju, ki se obravnava v postopku v glavni stvari.

121 Glede vpliva zgoraj navedene sodbe SEVIC Systems na načelo, določeno v zgoraj navedenih sodbah Daily Mail and General Trust in Überseering, je treba ugotoviti, da ti sodbi ne obravnavata iste težave, tako da ni mogoče zatrjevati, da naj bi prva sodba opredelila pomen drugih dveh.

122 Namreč zadeva, v kateri je bila izrečena zgoraj navedena sodba SEVIC Systems, se nanaša na priznanje – v državi članici ustanovitve družbe – ustanovitve z čezmejno združitvijo, ki jo je ta družba storila v drugi državi članici, kar se precej razlikuje od položaja, ki ga obravnava zadeva, v kateri je bila izrečena zgoraj navedena sodba Daily Mail and General Trust. Položaj, ki je predmet zadeve v kateri je bila izrečena zgoraj

navedena sodba SEVIC Systems, je torej podoben položajem, ki so bili predmet drugih sodb Sodišča (glej sodbe z dne 9. marca 1999 v zadevi Centros, C-212/97, Recueil, str. I-1459; zgoraj navedeno Überseering, in z dne 30. septembra 2003 v zadevi Inspire Art, C-167/01, Recueil, str. I-10155).

123 V takih položajih torej vprašanje za predhodno odločanje, ki se postavlja, ni tisto vprašanje, ki je navedeno v točki 109 te sodbe, namreč če se zadevno družbo lahko šteje za družbo prava države članice, v skladu z zakonodajo katere je bila ustanovljena, ampak je bolj vprašanje, ali se to družbo, za katero je ugotovljeno da je družba nacionalnega prava države članice, omejuje ali ne omejuje pri izvajanju svoje pravice do ustanavljanja v drugi državi članici.

124 Glede na navedeno je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba glede na trenutno stanje prava Skupnosti, člena 43 ES in 48 ES razlagati tako, da ne nasprotujeta predpisom države članice, ki družbi, ustanovljeni na podlagi nacionalnega prava te države članice, preprečujejo prenos njenega sedeža v drugo državo članico, pri čemer bi ohranila subjektiviteto družbe nacionalnega prava države članice, v skladu z zakonodajo katere je bila ustanovljena.

Stroški

125 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, le-to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

1. **Sodišče, kot je to predložitveno sodišče, ki odloča o pritožbi zoper odločbo sodišča, pristojnega za vodenje registra družb, s katero je bila zavrnjena zahteva za spremembo navedbe v tem registru, je treba opredeliti kot sodišče, ki lahko vloži predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ne glede na okoliščino, da niti odločitev navedenega sodišča niti preučitev pritožbe ne potekata v okviru kontradiktornega postopka.**

2. **Sodišče, kot je predložitveno sodišče, pri katerem je zoper odločbe, ki so bile sprejete v okviru spora, kot je ta v postopku v glavni stvari, mogoče vložiti kasacijsko pritožbo, ne more biti opredeljeno kot sodišče, zoper odločbe katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva v smislu člena 234, tretji odstavek, ES.**

3. **Če obstajajo pravila nacionalnega prava glede pravice do pritožbe zoper odločbo o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, pri čemer je značilno, da o celotni zadevi v glavni stvari ves čas odloča predloženo sodišče in je le predložitvena odločba predmet omejene pritožbe, je treba člen 234, drugi odstavek, ES razlagati tako, da pristojnosti, ki jo ta določba Pogodbe daje vsakemu nacionalnemu sodišču, da Sodišču predlaga sprejetje predhodne odločbe, ni mogoče izpodbijati na podlagi takih pravil, ki omogočajo pritožbenemu sodišču, da spremeni odločbo o predlogu za sprejetje predhodne odločbe pred Sodiščem, da izloči ta predlog in da naloži nacionalnemu sodišču, ki je izdalo navedeno odločbo, da ponovno začne postopek, ki je bil prekinjen.**

4. Glede na trenutno stanje prava Skupnosti je treba člena 43 ES in 48 ES razlagati tako, da ne nasprotujeta predpisom države članice, ki družbi, ustanovljeni na podlagi nacionalnega prava te države članice, preprečujejo prenos njenega sedeža v drugo državo članico, pri čemer bi ohranila subjektiviteto družbe nacionalnega prava države članice, v skladu z zakonodajo katere je bila ustanovljena.

Podpisi